

NARRATIEFJES

RUUD HELMINK

Narratiefjes is een boekje met hersenspingsels van Ruud Helmink en is in eigen beheer uitgegeven. Dit manuscript is in januari 2x11 samengesteld.

Copyright © 2022 Ruud Helmink

De Narrensprong

www.ruudhelmink.nl

*Opgedragen aan het geduld
van alle rectors, nestors en mentors*

INHOUDSOPGAVE

Narrensprongen 2022: absurdistische narratiefjes	9
In de greep van Soll: de conditionele constructie	21
Narrennat: Elixer van de Lach	31
De toevallige passant: Ach bleib bei uns	43

Januari en februari waren in de Oudheid overgangsmoedanden naar het nieuwe jaar. Dit begon op 1 maart. Vandaar dat in februari aan het slot van het jaar de schrikeldagen werden vastgeplakt. We leven op dit moment dan ook in een overgangstijd.

Deze tijd is perfect om te reflecteren en te peinen over de huidige trends in politiek en maatschappij. Hoe kan dat beter aan de hand van humor en absurdisme. De overdrijving vind je namelijk overal: op straat, in de politiek en binnen in jezelf. De volgende 'narratiefjes' (korte verhalen waar een plot slechts een reflectie vormen van een diepere werkelijkheid) zijn in navolging van 'Lof der Zotheid' een tribuut aan de Lach.

Met hulp van onze meest geliefde nar gaan we eerst op absurdistische wijze de toekomst voorspellen. Vervolgens kunnen we niet anders dan ons losrukken van de tijdsgeest en een diepere beschouwing geven over 'de conditionele constructie'. De schijnwerper erop; daar waar u de schaduw vreest!

Maar dan - zo valt te hopen - breekt de lach al snel weer door na het lezen van een hedendaags sprookje over de oplossing die de dolende Nar voor ons in petto heeft.

Tot slot, het licht daagt al aan de horizon. Na carnaval gaan we op weg naar Pasen. We oefenen onze stem steeds vaker. Vandaar als laatst in deze bundel: een aansporing. 'Ach, Bleib bei uns'. De rest zijn slechts schimmen en passanten.

NARRENSPRONGEN 2022: ABSURDISTISCHE NARRATIEFJES

Met onderstaande absurdistische narratiefjes ben je helemaal klaar voor een doldwaas en *agile* 2022. Creatief fantaserend over 'zwarte zwanen' (of te wel de *unknowns unknowns*) is immers altijd verstandig aan het begin van elk nieuwjaar. Ridiculisering van actuele trends en feitjes biedt hiervoor de perfecte uitkomst. Dat is, samen met een (aanklikbaar) stukje muziek, dan ook de truc van elk goed uitgevoerde 'Narrensprong'!

Rancune

Vol rancune en verbijsterd over zo weinig waardering beende Rutte naar zijn fiets. "Zo is het genoeg", vastbesloten ging hij op weg naar de Koning. Het was slechts een kort ritje. Het paleis lag op weg naar zijn huis. Met zijn gedachten zat hij al aan zijn piano; daar zouden de klanken van Wagner's *Götterdämmerung* opklinken zo snel als de Koning zijn ontslag had aanvaard.

"Ondankbare kinderen", het was er in de Kamer uitgefloept. Morgen kon hij vast en zeker al bij zijn oude werkgever aan de slag. Londen! Hij zou zich er vast en zeker goed kunnen vermaken. Zeker als Angéla langs zou komen. Hij aan de vleugel en zij als Brünnhilde. Misschien dat dan Boris wel de Royal Albert Hall zou kunnen ritselen voor een topuitvoering met aan het einde het '*Schlussgesang*'.

*Kijktip:
Götterdämmerung, final - Opoffering van Brunnhilde*

Goud wat er blinkt

Geplaveid waren de wegen met goud. Eindelijk wentelde de tovenaars van de Centrale Bank zich in alle rijkdom die ze kon wensen. Alleen de rode schoentjes ontbraken. Haar vrienden hadden gedaan wat er van hen verwacht werd. Zo snel tevreden met een kannetje olie en een hart onder de riem. Nu was het tijd om haar plek op te eisen: zij was de baas. Niet dat ijskonijn in het Berlaymont.

Niet langer hoefde ze zich verborgen te houden achter het gordijn en met een verzwaarde stem te spreken. Hoorde ze daar al een licht applaus en gejuich? Ook haar goede vriend Emmanuel uit het Elysée zou "réjouï" zijn!

*Kijktip:
The Wiz (6/8) Movie CLIP - Everybody Rejoice (1978)*

Light it up like dynamite

'Cause I-I-I'm in the stars tonight, So watch me bring the fire and set the night alight' De Zuid-Koreaanse Bangtan Boys kunnen er niet van slapen. Pas als ze alle viewers naar hun clip een 'hartje' hebben verstuurd, mogen ze van hun managers naar bed.

Vandaag heeft de teller 1.358.523.435 aangeraakt. Wederom talloze keren klikken dus. Het is bijna niet meer te volgen hoe exponentieel hun succes omhoogschiet. En toch, de sterren komen geen millimeter dichterbij. Zo lijkt het. Of valt er toch een van het firmament?

*Kijktip:
Light it up like dynamite*

Vanuit Afrika op benefietmissie naar Europa

Ze vormen al dagen een lange stoet van het vliegveld van Kinshasa naar het stadion aan de oever van de machtige rivier De Kongo. Op weg naar het startpunt van hun missie naar Europa. De oproep voor vrede in een welbekend nummer heeft de harten gewonnen van de Afrikanen om zich hier te verzamelen. Natuurlijk hebben ze gehoord over het benefietconcert 'Live Aid' in 1985 toen Europeanen en Amerikanen centjes bij elkaar hadden gesprokkeld voor de armoede in Afrika.

Onder aanmoediging van de bisschoppen en de imams gaan ze nu eensgezind op weg om de Europeanen te steunen. Na hun eeuwigdurende hoogmoed hebben ze hulp nodig. Alle aanvoerlijnen zijn doorbroken: geen olie om hun huizen te verwarmen, geen uranium voor de kerncentrales en geen voedsel uit de rest van de wereld. Met ingezamelde luiers, dekens en blikken bonen gaan ze vanuit dit verzamelpunt in een lange stoet naar dat oude, arme continent.

Eerste stop: het zwaar getroffen Valkenburg. De Geul is daar vorig jaar buiten de oevers getreden. Daar is vast en zeker hun hulp nodig.

Kijktip:

AFCON 2021 Official Theme Song - We stand for Africa

Nieuws valt uit

Niemand kan zich gister nog herinneren. De blijdschap trilt nog na. “Ik voel me alleen nog maar onbezorgd”, vertrouwt de buurvrouw me toe. Ik voel haar blijdschap, omdat ik zelf vanochtend een opgetogenheid voelde die ik al jaren niet meer heb gevoeld. Ik denk dat ik terug moet graven tot aan mijn jeugd. Daar ergens, onder alle verzamelde, versleten herinneringen kan ik eenzelfde gevoel van ontspannenheid opdelven.

Gisteravond was er plotseling een schok en een lichtfits. En daarna niets. Een leegte. Al het nieuws was in een keer uitgevallen. Geen enkel bericht kwam meer door. Alle apps stonden op zwart.

Slechts de verhaalkracht houdt ons nu op de been. Zoals ooit in een ver verleden, spreekt nu de geest de mensen toe in duizenden tongen. De inspiratie doet nu onze werkelijke gevoelens stromen. Uit onze poriën, uit onze ogen en uit onze monden. We ervaren allemaal dezelfde warmte: voor eenmaal spreekt het diepste uit de ziel tot ieder die het wil horen.

We waren eraan toe, want overal is eenzelfde gevoel van opluchting merkbaar. “Dat lucht op, niet?” zeg ik tegen de buurvrouw: “Een dag zonder die storende stortvloed aan nieuwsberichten. Ook zonder Marco B. en Andre Hazes Jr. blijken we toch een leven te hebben!”

*Kijktip:
Snelle - Smoorverliefd*

IN DE GREEP VAN SOLL: DE CONDITIONELE CONSTRUCTIE

In de Nederlandse politiek lijken ze in een andere werkwoordelijke tijd te leven. Niet de tegenwoordige tijd of de toekomstige tijd domineren nu het speelveld, maar de voorwaardelijke tijd.

In de Franse taal hebben ze daarvoor een speciale vervoeging van het gehele werkwoord. De zogenaamde 'le Conditionnel'. In de Nederlandse taal volstaan we met de verleden tijd van de toekomstige tijd. Of te wel de verleden tijd van zullen: zouden. Als we een uitstapje maken naar de Duitse taal dan komen we daar het onderscheid tegen tussen 'Sein' en 'Soll'.

De verbeterde versie van Nederland en zijn inwoners krijgt in de politiek volop de aandacht: een droomwereld voor later. Maar helaas, dit staat vast: 'wat mooi zou het zijn, als...' brengt ons geen tijdloze schoonheid en kwaliteit.

Kijken we bijvoorbeeld naar de gezondheidszorg met de huidige nadruk op 'preventie'. Om zaken in de toekomstige tijd te voorkomen, zou het verstandig zijn als mensen nu zaken niet doen. Ze moeten hun biertje laten staan, ze moeten hun sigaretten niet langer opsteken en ze moeten vooral geen vet en suikerrijk voedsel eten. Elk pondje komt immers door het mondje. Voor de toeschouwer in de tegenwoordige tijd is het bijzonder om te zien dat de rijen voor de *fast food* ketens nog altijd lang zijn en dat de reclames voor geprepareerde maaltijden ons nog altijd vrolijk aanschouwen. Dat belooft wat voor de toekomst.

Op het terrein van het klimaat is de politiek vooral in de ban van de 'transitiekunde'. We leven immers in tijden van transformatie. Op een bepaald moment in de toekomst (2050, 2035 of 2030) moet de industrie schoon zijn en de energievoorziening CO₂ neutraal. Technieken die er op dit moment nog niet zijn, moeten de oplossing bieden om niet terug te moeten keren naar de - bij wijze van spreken - grotten uit de steentijd. Het probleem van constant 'in transitie' te moeten verkeren, is echter dat je beter kan afwachten. Het toepassen van de nieuwste technieken in de toekomst is immers slimmer dan op dit moment zaken aanpakken. De ongeduldigheid op beter verhindert dan al snel dat je stappen 'in het nu' maakt. Het zou bijvoorbeeld beter zijn als meer mensen deelauto's gebruiken. Of mensen zouden beter hun huis kunnen opwarmen met aardwarmte. In de tussentijd blijft het vreselijk dat er steeds meer auto's op de rijkswegen zijn en mensen aardgas verstoken om hun koude huizen warm op te stoken.

*Gejeremieer klinkt alom over de langzame overstap naar
een blinkende toekomst die op ons wacht.*

In de ruimtelijke ordening weten de volksvertegenwoordigers van de conditionaliteit (voorwaardelijkheid) het ook beter. Zo doen ze het voorkomen dat de gebouwen in de toekomst beter zullen zijn. Flexibiliteit, prefab en transformatie zijn hier immers sleutelwoorden. Sleutels voor de denkbeeldige droomhuizen in de toekomst, wel te verstaan. Monumentale en rijkversierde gebouwen worden echter op dit moment niet langer gebouwd. Slechts restauratie en hergebruik van het bestaande is aan de orde.

Kijkt u gerust eens naar de hedendaagse architectuur van de rijksoverheid en zie daar de transparantie van deze tijd. Door de glazen pui is goed te zien dat er geen enkele moeite is gedaan om de afzuiginstallaties weg te werken. Vanaf zijn bureau in het moderne, strakke en transparante gebouw van de Hoge Raad kijken de hoogste rechters van dit land op de ambtenaren van het ministerie van financiën neer. Waarschijnlijker, want u bent niet de enige die zich vergist, zijn het juist deze ambtenaren die nu al doorrekenen hoeveel voordeel het oplevert als ze dat nieuwerwetse kantoorpand aan de overkant uitponden en die rechters - als wraak op voor de (heilige) Schatkist ongunstige uitspraken - verbannen naar een armetierig huurpand op een 'agile' bedrijventerrein in Westerwolde.

Bij de huidige gebouwen heeft het geen enkel nut om stil te staan en met verbazing omhoog te kijken. Er is immers niets wat de opdrachtgevers en vormgevers ons

willen meegeven, behalve de strakke vormen van eentonigheid. In de transitiekunde is er dan ook in het geheel geen tijd om stil te staan: alles is fluïde en moet in beweging blijven.

Terwijl Louis Couperus bezig was met zijn familieroman 'Van oude mensen, de dingen, die voorbij gaan', kon hij rondstruinen langs de zojuist opgerichte gevels en overheidsgebouwen. Flanerend door het Noordeinde moet het een genot zijn geweest om de frisse Jugendstil en Art Nouveau gevels te bewonderen. Wanneer hij dan even had gerust bij Grand Café Bagatelle in de rijk gedecoreerde Passage stak hij over naar het Plein om daar de overdreven sierlijkheid van het Departement van Justitie, net als de Passage in neorenaissancestijl, te bekijken. Nog altijd kan de passant daar zien welke rechtsgeleerden aan het eind van de negentiende eeuw het herinneren waard werden geacht.

Nu loop je door Den Haag met de ziel onder de arm jezelf af te vragen of er naast eentonig beton en glas nog andere materialen zijn om kunstwerken te maken. Tot schrik strand je dan plotseling tegenover het monument voor Thorbecke. Naast een marmeren standbeeld (met overal butsen en schrammen) is er spiegelbeeldig een hedendaags portret van drie mensen in weerkaatsend metaal uitgevoerd. Slechts de hoop op een takelwagen, zodra Mark Rutte uit het Torentje is verbannen, houd je nog in bedwang om deze zo minimalistisch uitgevoerde nalatenschap niet direct te 'graffiteren' om zo toch tot enige diversiteit en kleurigheid te komen.

Een uitzichtloze oneindigheid

Bij het bedenken van oplossingen voor de woningmarkt staat flexibiliteit dus centraal: de conditionaliteit wordt reeds in de vormgeving ingebakken. Hier toch moeten we even stilstaan om de beweringen en redeneringen te doordenken. Is het immers niets anders dan de 'angst om het verkeerde' te doen wat de ambtenaar en de wethouder weerhoudt om tot goede, verfijnde én tijdloze bouwwerken te komen? Allereerst moet ik opbiechten dat voor mij tijdelijkheid iets is dat zeker twintig jaar meegaat. Kortom, een generatie. Maar ik zal vast en zeker niet de enige leerling zijn die les heeft gekregen in een 'tijdelijke uitbouw' van een schoolgebouw, die van de 'arme jaren zeventig' tot aan 1998 dienst heeft gedaan. Door schimmel, tochtige kozijnen en krakende planken bewijzen gemeente- en schoolbestuurders overal in het land nog altijd dat de uiterste houdbaarheid van de tijdelijke oplossing met een pennenstreek zijn op te rekken tot een uitzichtloze oneindigheid.

Voor een Nederland dat voor het grootste deel doordrenkt is met het tijdsbesef van de protestanten is mogelijk niets anders te verwachten. Eeuwige nalatenschap is er slechts in de hemel en aardse schatten zijn slechts tijdelijk verderf. Om de schone en waardevolle restanten vanuit de geschiedenis te behoeden voor de zondeval, stopt de nuchtere Hollander alles wat het nageslacht maar ook enigszins trots kan maken, het liefst zo onvindbaar mogelijk weg.

Bijvoorbeeld in een tochtige plint van een torenflat, zoals ze van plan zijn met de Koninklijke Bibliotheek. Misschien gelooft de regering in de kinderwijsheid van het boek onder het kussen? Of te wel dat de mensen boven in dit appartementencomplex de verborgen wijsheid en schoonheid van Erasmus, Couperus of Bomans in hun slaap van buiten leren, zonder dat ze daar enige moeite voor hoeven te doen.

Een huisaltaar voor dierbaren

Kijk met een gerust hart ook eens naar de sloppenwijken van Brazilië of India. Zie daar hoe de tijdelijke huisvesting voor veel mensen een definitief thuis is geworden. Op welke manier denkt men dat over pak-en-beet tien jaar mensen zijn weg te dirigeren uit de 'tijdelijke flexwoningen'?

die ze tot hun habitat hebben gemaakt? Zijn we nu al reeds vergeten welke strijdtonelen er zijn geweest rond de recreatiewoningen op de vakantieparken? Zie welke paleisjes mensen maken als ze eenmaal in hun huis, op de haard, hun familiefoto's en memorabilia hebben geplaatst.

De plannenmakers zijn ver verwijderd van het Romeinse idee dat in elk huis een huisaltaar voor de familie behoort te zijn. Daar, in een nis, stonden de maskers van de overleden familieleden, die op deze zelfde plek hun kroost hadden opgevoed. Nog altijd zie je overal dit gebruik: eenmaal thuis zijn mensen het gewoon om herinneringsplekken voor later te creëren. Tegen huiselijkheid noch tegen naïviteit bij handhavende gemeenteamttenaren is geen kruid gewassen.

De Rechters van de Hoge Raad zullen in ieder geval gewoontegetrouw geen dwangbevel tegen aantasting van het 'huisrecht' uitvaardigen. Ook al zijn zijzelf op dat moment misschien wel verbannen tot een Justitieel Metaversum, daar zijn ze standvastig genoeg voor: de eigen haard blijft goud waard.

Nergens een rustplaats

IJdelheid der ijdelheden. Alles wat we nu willen doen is het najagen van de wind die ons morgen het heil brengt. Zo slim zijn we op dit moment, dat we geen geschiedenis meer willen te schrijven. Ons nageslacht zal deze tijd herinneren als een tijd vol transformatie en transitie. Zij zijn immers de bouwers van een nieuwe, sprankelende, schone en slimme wereld. Daarom is het nu onze taak om weg te

dromen, stil te zitten en niets te doen. Wat hen straks bekoort, kunnen wij slechts bevroeden en zeker niet creëren.

“So soll es sein!” Daar, ergens in de toekomst, gloort de hoop. Een nieuwe wereld begint zeker niet vandaag. Aandachtig, vol passie en met een gevoel van kwaliteit, op dit moment reeds de tijd proberen te kneden om onze nalatenschap te versterken? Dat is vloeken in de huidige gemeenschap van politici. De conditionaliteit, het scheppen van de juiste voorwaarden in de toekomst, daar gaat het bij de huidige gilde van managers om. Niet vlijtig en vrezend de tijd, maar de processen zo herschikken totdat ‘de tijd het ons wel zal leren’.

Vanwaar nu deze verslaving aan het procesmatige? Vanwaar nu blijven dromen van de Elyische velden, die we nooit zullen bereiken. Zelfs de hovenier weet toch dat hij nooit de tuinen van Arcadië tot stand kan brengen, als hij soms niet hakt, zaagt, snoeit en ploegt?

Op drift zijn we. Nergens vinden we een rustplaats of een gezellig binnenplaatsje. Voor een mooi aangelegd park hebben we op dit moment geen geld over. En nee, een tuin op een torenflat, naast de airconditioners en als invulling van meervoudig ruimtegebruik, biedt in een land waar het altijd waait bepaald geen rustoord waarvoor de kindskinderen hun dankbaarheid zullen tonen.

Is het gemakzucht of zijn we niet langer in staat om de moed op te brengen om te hakken en te zagen? Hebben we zo een broertje dood aan de ‘neoliberale manager’ dat we nu niets meer durven? Het enige dat we lijken te doen is wikken en wegen: “wat zou het toch goed zijn als...”

Ons hart tot dadendrang

In goede bedoelingen vinden we het in ieder geval niet. In het “zo zou het moeten zijn”, kan je niet verblijven. Herstel en evolutie vereist dadendrang: ‘Wees niet bang, handel in het nu’. Het is dan aan de dag van morgen om te concluderen dat er een fout uit het verleden hersteld moet worden. Op dat moment kom je er vast en zeker achter: alles wat met passie en kwaliteit is gecreëerd, blijft van waarde. De rest pas je aan. Stap voor stap. Beetje bij beetje.

In de klassieker ‘Zen and the Art of Motorcycle Maintenance’ staat over deze handelswijze in overheidsbestuur: *“Harry Truman, of all people, comes to mind, when he said, concerning his administration’s programs, “We’ll just have to try them ... and if they don’t work ... why then we’ll just try something else.”* (Robert Pirsig, Zen and the Art of Motorcycle Maintenance).

Van deze president was ook het volgende citaat dat ons hart tot dadendrang kan aansporen: *“America was not built on fear. America was built on courage, on imagination and an unbeatable determination to do the job at hand.”*

Hopelijk dat daarmee een ding duidelijk is: een eeuwigheid vangen in ‘Soll’ is een onmogelijkheid. Alleen in de tegenwoordigheid van het ‘Sein’ komen tijdloze schatten tot stand. *“Wouldn’t that be great?”*

NARRENNAT: ELIXER VAN DE LACH

Verdwaald komt hij aan op een plek dat eerder nog verborgen was. In dit woud lijkt met elke pas alles te veranderen. Waarom hij het pad is afgelopen, weet hij nog altijd niet. Slechts door een drang om in het binnenste van zijn ziel te raken, besloot hij de afslag te nemen van de grote weg. Een klein pad had hem aantrekkelijker geleken dan steeds maar rechtdoor de lange laan af te lopen. Hij wist waar hij dan uit zou komen. Nu moest hij afdalen tot aan de kern. Daar, zo wist hij zeker, lag de oplossing opdat de angst in de ogen van de mensen verdreven werd.

Voordat hij bij het volgende dorp aankwam, wilde hij weten wat het medicijn tegen de doodsangst moest zijn. Overall moest de paniek overwonnen worden en de vrolijkheid heersen. Met die zware opdracht voor ogen zag hij het beeld al voor zich hoe zijn publiek weer zou gieren en brullen. Om beter te horen wat zijn zwakke, innerlijke stem hem tot oplossing aan zou reiken, knielde hij neer. Op deze open plek. In het donkere woud. Met een zwaar

gemoed. Hij blikte terug op zijn vlucht. Uit die voorheen zo gerieflijke stad waar nu de doodsangst had geheerst.

Daar was alles al versierd geweest voor het komende carnavalsfeest. Alleen de mensen waren binnen in huis gebleven. 's Avonds laat was er niemand of niets meer op straat te vinden. De uitbundige, kleurrijke verlichting, hoe prachtig ook, hing er verlaten eenzaam bij. Mensen hadden geen behoefte meer om ernaar om te zien. Ze waren de hoop op een beter leven verloren. In hun huis probeerden ze er het beste van te maken. Niemand had door dat dit eigenlijk geen leven was. Het idee 'samen' was verbannen tot een herinnerd leven. Geobsedeerd waren ze door de berichten van wanhoop en verderf. De Dood zou 's nachts de straten afspeuren naar nieuwe bewoners voor de onderwereld. Om hem gezelschap te houden in zijn verdoemenis.

Roddel en achterklap – de twee grootste vijanden van de lach

Hij was er zo verbaasd over geweest dat in deze stad de mensen nu er zo over dachten. Toen hij hier eerder was geweest, alweer meerdere keren op zijn tournees als rondreizende nar, was het lastig geweest om de stad na vijf dagen weer te moeten verlaten. Want dat aantal – zo had hij jaren terug besloten – was de maximale duur dat hij op één locatie toestond te verblijven. Zo teer was zijn ziel voor de weemoed; bang verslaafd te raken aan de geneugten van geborgenheid en gezelligheid. Daar kwam alleen maar roddel en achterklap van. De twee grootste vijanden van de lach.

Wervelend van plezier, zo stond deze stad bekend. Het goede gemoed en de constante tonen van de muziek hadden hem al zo vaak laten dwalen langs de beruchte stadsfeesten. Ze hadden de aantrekkingskracht van een plakstrik voor vliegen. Elke dag was er wel een optocht geweest met voorop een muziekkorps, gevolgd door een gilde van handwerkers of ambtenaren. Vrouwen en kinderen sloten zich er door de natuurlijke, vrolijke inborst bij aan. Totdat de moeders besloten dat het tijd was dat hun kroost thuis moest uitrusten. Op weg naar de volgende dag, volgeladen met gulzig gelach. Ondertussen waren de vrolijke lampjes in de bomen aangegaan en dansten de mannen tot laat nog vrolijk door. De dag van morgen beloofde nog meer van hetzelfde feestgedruis. Dus alle reden om nogmaals de horlepiep in te zetten. Het einde van de nacht kon beter op een vloeiende wijze het nieuwe begin omhelzen.

Nu was de stad echt van gelaat veranderd. Onze ooit zo vrolijke narrenheld had - als zijn herinnering voor de straatstenen niet was uitgewist - de vertrouwde oase in de heuvels van dit koninkrijk anders niet meer terug gekend. Grauw, vooral door de droevenis op alle gezichten, maakte dat hij de stuipen op het lijf gewaarwerd. Alleen nog overdag kwamen ze met schrik in de ogen uit hun huizen. Voor de meest noodzakelijke boodschappen schoten ze als angsthazen langs hem heen.

Slechts een glimlach en een twinkeling in de ogen had hij tijdens zijn verblijf van twee dagen waargenomen. Alleen de slager had hem deze lach toevertrouwd. Vluchtig en slechts voor een seconde. Hij had eraan getwijfeld of hij

dit gebaar wel kon bestempelen als een vrolijke kwinkslag, maar had besloten om zijn grootst mogelijke lach te retourneren. De tanden ontbloot, de mondhoeken ver opgetrokken. Dit had ook het kleine meisje waargenomen, verscholen achter de benen van haar vader. Ze had hem aangekeken. Eerst een verbazing op haar gezicht, maar al snel gevolgd door een twinkeling in haar ogen. Toen de winkelbel de volgende klant aankondigde, beviel de slager snel het meisje naar achteren te gaan. Hijzelf had zijn blik op de grond gericht, terwijl hij mompelde "Goedemorgen burgervader". De morsige, forse man was met norske pas naar voren gestapt tot aan de balie. "Pardon? Goed? Wanneer leer je deze dwaze taal nu af, Slager", had de burgemeester met een barse stem geantwoord. "Vannacht zijn er weer drie medestadsbewoners door de Dood opgehaald. Hoe kunt u dan spreken over 'goed'?", zo wilde hij van de eerlijke slager weten.

Onze held op vrolijke sokken kon met al zijn opgekropte vrolijkheid en speelsheid deze situatie niet langer verdragen en is gevlucht. "Ja", zo bekent hij nu aan zichzelf, "het werd mij te pijnlijk. Mijn hart kromp ineen. Hoe groot was mijn verlangen om met al mijn dwaze kunsten de dochter van de slager het spel van de lach en de grap te leren ontdekken. Als maagd voor de zotheid dreigt ze nu daar te verschrompelen."

Hij opent zijn ziel en zaligheid en verhaalt over het stadje met zijn Middeleeuwse muren en de verfijnde architectuur. Over de wachttorens die voorheen geen angst maar openheid hadden uitgestraald. Gasten werden met trompetgeschal verwelkomd als verfrissende

afwisseling op alles wat de wereld hen al had voorgeschoteld. En als rondreizende dwaas? Geborgd en veilig wist je zeker dat je jezelf kon laven. Eenmaal binnen was er overal wel een voederplaats voor de ziel.

Na wekenlang het evangelie van de lach te verkondigen, was hij elke keer als hij deze plek aandeed, opgeladen door een alles overheersende opgewektheid. Uit alle gildehuizen klonk galmend een lied. Niet zelden opgevolgd door een lachsalvo. Of daar op de marktplaats! Daar was altijd wel een kleine parodie in het marionettenkabinet te zien. Gieren en brullen. Bulderen en grinniken. Dat kon je hier overal, zo uit het niets: gratis. In grote overvloed stroomde het geluk je toe.

Zo was het geen enkele moeite om uit het huis van de bakker mensen te zien komen met een grote lach op hun gezicht. Sommige weliswaar met tranen in de ogen. Van de zorgeloze vrolijkheid wel te verstaan. Alom tegenwoordig. Aflatend aanwezig.

Natuurlijk dat moet gezegd: soms was er de dood. Maar ook daar hadden ze in alle gezamenlijkheid toe besloten om na de treurnis en de droefenis (in de speciaal daartoe gebouwde kerk) elkaar verplicht te doen treffen in de lakenhal daarnaast. Daar had je de keuze tussen wijn of bier, tussen bruisend of borrelend, tussen fris of fruit. Het grootste tranendal werd daar binnen het uur ingedamd en ingepolderd tot een vrolijke herinnering aan het levensverhaal. De liefde voor het leven stroomde rijkelijk voort.

Volop werden er zo verhalen verteld over de gekste fratsen van de geliefde die de eeuwige tocht was

aangegaan. Zo werd het treurspel van het leven in alle overdadigheid nagespeeld. En zo - u begrijpt het want zo snel van begrip vindt een nar zijn publiek nimmer - klonk in de hele stad de vrolijkheid tot 's avonds laat. De mensen die op zo een dag tot aan de laatste klok het gedruis aanvoerden, waren gehuld in zwarte kledij. Zij hadden immers de begrafenisstoet aangevoerd.

Angstruppels waren de boosdoener

Hoe was het toch zo vergaan? Hoe had de Dood hier zo gezegevierd? Angstruppels, zo had onze droef gemaakte grappenmaker pas veel later begrepen, waren de boosdoener geweest. In de kleine beek, die uitkwam op de vijver midden in de stad, was een booswicht enkele maanden daarvoor begonnen met het toevoegen van een bitter goedje. Deze booswicht was voor onze held op vrolijke voeten geen onbekende. Hij had hem een tijdje terug ontmoet.

Op het verkleedfeestje de avond voor de kroning van de nieuwe koning welteverstaan. Net als hemzelf had hij een kapje op zijn hoofd. Duivelsrood in plaats van hoopgevend groen. Met een sierlijk felrode veer er bovenuit. De grimas op zijn gezicht was een omkering van zijn glimlach. De dikke wenkbrouwen accentueerden zijn ogen die in de diepte waren teruggetrokken.

Een siddering, geen schaterlach, was dat wat deze kleine duivel verspreidde. Door de hele zaal trok hij een spoor van mistroostigheid. Rechtlignig liep hij naar de Koning; de mensen wisten niet hoe snel ze ruimte moesten

maken. Waar twee mensen met elkaar innig dansten, wist hij slechts met een gesis het voor elkaar te krijgen dat ze uit elkaar deinsden. Hij was geen onbekende in deze zaal en de erfgenaam gaf de soldaten een knik om hem alras te doen laten naderen op zijn podium. Ze begrepen al snel, hoewel ze een dergelijke vreemdeling in eerdere gevallen zouden hebben weggeleid, dat ze deze kwelgeest door moesten laten tot de weledele die morgen de koningskroon zou ontvangen.

Onze hoofdpersoon had gelaten toegekeken. Bij een eerder bezoek, toen de vader nog springlevend op dat podium stond te lachen, was hij genodigd om enkele doldwaze trucages uit te voeren. Natuurlijk was iedereen toen ook gemaskerd geweest. Maar waar nu de lucht doordesemd was van een ongekende spanning, overheerste in die dagen de ontspannenheid. Toen had overal opgelaten en opgelucht de schaterlach geklonken.

De zoon was jaren terug na een ruzie met zijn vader het kasteel ontvlucht. Briesend was hij, vol in galop, naar verre oorden gegaan. Ver van deze hoofdstad, als pronkjuweel van het koninkrijk. Van ballingschap was geen sprake, zo werd verteld. Toch zweeg eenieder liever dan dat ze uit de doeken deden wat of wie de koning en zijn zoon tot vijanden had gemaakt.

De mysteries waren daar niet bij gebleven. Bij zijn jaarlijkse bezoek aan deze streek, was jaar op jaar de sfeer veranderd. Eerder waren er altijd vogels geweest om hem in dit land te doen begroeten. Door vrolijk te kwetteren, hadden ze hem altijd warm welkom geheten. Ook de lach op het gezicht van de eerste boerendochter die hij trof,

deed hem geloven dat in dit koninkrijk er altijd voldoende geld viel te verdienen voor alle dwazen die de vrolijkheid verkondigen.

Langzaam was het geluid van de vogels veranderd. Van een kwinkslag in hun gezang, kwam het hem toe dat er steeds vaker een valse noot te horen viel. Ook de dochters bij de boerderijen waren niet meer opgewekt. Ze bleven voor zich uitkijken als hij ze toe bulderde met zijn meest opgewekte lach. Zo druk met de dagelijkse taken verspreidden ze geen opgewekte boodschap meer. Hij was daarom opgehouden om als vrolijke gast door dit land te trekken. Zo snel als hij het kon, was hij naar de Middeleeuwse stad gereisd. Voor de nodige rust was dit het meest betrouwbare toevluchtsoord.

Ook aan zijn beurs merkte hij dat de mensen door de jaren heen minder vrijgevig waren geworden. Hoewel de landerijen er nog altijd goed toegerust bij lagen en de oogsten weldadig leken, moest hij vaststellen dat het appelmost in de grote vaten niet tot aan zijn kruis meer reikte. Hoe graag had hij bij eerdere bezoeken meegeholpen om van de rijpe appels al stampvoetend een brij te maken. Beneden aan het vat, zo wist hij maar al te goed, werd na al dat gestamp 's avonds de kraan opgedraaid om te proeven van het verse appelsap. Dit nog ongegist cider had tot grote frivoliteit geleid.

Nu was de situatie anders. Niemand dronk meer van de gulle drankvoorraad die de natuur hen altijd had bezorgd. De vaatjes werden direct verzegeld en op de karren geplaatst. Zodra de oogst was opgestapeld, gaf de strenge opzichter de paardenmenner het bevel om de

weldadigheid naar de loodsen te brengen. Daar, zo had hij vernomen, werd aan het einde van elke dag nauwkeurig de opbrengst van de export opgeteld. En elke vrijdag om precies twaalf uur kwam de wekelijkse handelstoet in beweging. De wagens vol van hun weldadigheid werden zwaar bewapend en tot over de grens van hun koninkrijk gebracht. Ingeruild voor bescherming, als belasting op de toekomst, zo werd verteld. Nog niet eerder hadden ze hiervoor moeten betalen, maar nu was het een voldongen feit. Voor de vrijheid, de weldadigheid en goedertierenheid van de burens moest dit volk elk jaar netjes en nauwkeurig een tribuut opbrengen. Zo kon deze 'goede buurvorst' zijn legers betalen en hen beschermen voor alle rebellen. Volgens hem werd de dreiging van al dat gespuis met elk jaar talrijker. Meer en meer moest daarom de oogst opzij worden gezet. Groter en groter het gezwoeg, zodat het beschermgeld kon worden opgebracht.

Terug naar de veiligheid en geborgenheid

Terug naar het heden en de vrolijke noot. Hij was op de vlucht geslagen. Angstig had hij zo snel als maar kon de herberg van de stad verlaten. Alle narigheid om hem heen. Dat was niet langer een gezonde plek voor een Nar. Mefisto, want dat was de naam van de antiheld, had de huidige koning dit jaar volledig in zijn macht. Met zijn angstdruppels was ook dit ooit zo vredige stadje in de ban geraakt van visioenen over het einde der tijden. De dood, eerder zo luchtig beleefd als een overgangsrитуeel naar de

eeuwige bloeiende velden van Arcadia vol vrolijkheid en festijn, was tot een schrikbeeld gemaakt. Mocht je in dit leven te weinig hebben gegierd van het lachen, dan was er nu voor eeuwig de eindstreep bereikt. Een nieuwe poging, zoals hen eerst was verhaald, lag nu niet meer in het verschiet. Het optimistische narratief was van al die nonsens verlost.

Naar waarheid, zo werd hen voorgehouden, droeg de Dood een zwart en zwaar gelaat. De kerk, eerder het eindpunt van het verdriet, was nu het middelpunt van de stad. Het gebeier van de zwaarste klokken klonk voor elke dode, eerbiedig en dubbel zolang. In eendracht was besloten dat elke inwoner van deze stad zijn eigen eer verdiende. Urenlang klonk zo het droevige lied. De dood was tot zijn pure eenvoud teruggebracht: een afschuwelijk, monsterlijk verlies. Dat was toch niet hoe hij het herinnerde. Waar in zijn geheugen vanuit het carillon vooral de vrolijke klanken over het stadje hadden gegalmd, was er nu een stille consensus dat alleen de meest onheilspellende klokken mochten klinken.

Niet langer werden er maaltijden na de begrafenis geserveerd. De lakenhal, daar waar aan de gezamenlijke dis de droefenis plaatsmaakte voor de lach, was afgesloten. Direct na de begrafenis werd iedereen terug naar huis gestuurd. Daar was slechts de eenzaamheid de trouwe metgezel voor het eigen lot. De verhalen over het leven waren verstomd. Ingeslikt werd de nagedachtenis. De vrolijkheid opgesloten en mee in het graf. Met verbeterde lippen torsten alle inwoners als een stoet stijve harken hun verdriet. In hun huizen stookten ze de kachels hoog op.

Alleen daar kon je nog enige warmte ervaren. Niet langer op de markt of in de lakenhal. Niet langer door de lach of vanuit het hart. Allen opgesloten achter ramen en deuren, verdreef de kilte het goede gemoed.

Narrennat, het Elixer van de Lach

Peinzend liep onze droef geworden nar daarom nu over de herenwegen. Met elke stap werd hem gewaar hoe hij een medicijn zou gaan brouwen. Nu hij hier in stilte zat te mediteren, kwam tot hem het idee. Vrolijkheid vanuit het hart, gebotteld in kleine flesjes, Eureka! Alles wat hij nodig had, was een grote pan op een laaiend vrolijk vuur. Al badderend zou uit zijn poriën dan net als de appelmost zijn blijde geest tot een destillaat verworden. "Narrennat, het Elixer van de Lach". Met 100 Procent Garantie op een leven vol plezier.

De eerste voorraad flesjes zou als smokkelwaar bestemd zijn voor zijn meest geliefde stad. Vandaar uit zou het verder gaan, als een olievlek. Zijn elixer zou het bewijs gaan vormen dat de lach de angst overwint. Als een licht in de duisternis. Net als in de ogen van het kleine meisje, zou de schittering steeds verder reiken. Hij kon hier in het stille bos, vanuit zijn diepste zelf, de lach al horen klinken. Met slechts een dagelijkse druppel van zijn levensmost, verspreidt deze zich van mens tot mens. Sneller dan je het kan inbeelden. Het zou niet meer lang duren, voordat in het hele koninkrijk de diepe klanken van de tevreden schaterlach wederom zal bulderen. Jazeker, zeker te weten! Zo spreekt zijn zielenheil: zeker en vast.

*Kijktip: Bach - Cantate Bleib bei uns... BWV 6
Nederlandse Bachvereniging*

DE TOEVALLIGE PASSANT: ACH BLEIB BEI UNS

Struin. Flaneren. Wandelen. Met de ziel onder de arm. Met de geest uit de fles. Met je hele handel aan de wandel. Nergens vind je een rustplaats voor de ziel.

Verborg. is het mysterie dat je overal naar toe leidt. Zonder een duidelijk doel volgt de bestemming altijd als vanzelf. Uit het niets, beland je dan onder een boom. Op een bank. Of in de goot. Dat laatste is nieuw. Maar helaas steeds vaker. Want het café op de Grote Markt, daar waar ze je kennen, is tot nader orde op het slot.

Je struint. Je flaneert. Je wandelt. Als je weer eens denkt dat alleen beweging je in leven houdt, ga je er op uit. Op de vrije zondag pak je dan je jas. Op de andere dagen niet. Want dan neemt je werk de last van je schouders af om te moeten bedenken wat je met je leven aan moet. Dan is er altijd wel iemand die plotseling je kantoor binnenloopt en vraagt: "Koffie of cappuccino?"

Nu, tijdens de stille uren van de week, voel je hoe de leegte van het bestaan je overmant. In het huis hangt geen sfeer. Al zo lang niet meer. Nu herinnert alleen de verdorde kerstster aan de stilte tijdens de kerst. Vriend noch familie zocht je op. De excuses werden uitentreuren herhaalt. Je vermoedt dat ze je praatjes zat waren. Ook je bent het dreigende gevaar meer dan zat. Zullen de vogels buiten nog wel voor je zingen?

Met de jas aan, de muts op en de sleutels in je hand, blijf je bij de deur staan. Je twijfelt en vreest. De mensen buiten. Ze staan in de familiebijbel bekend om je naasten. Maar je ziet alleen vreemden. In hun ogen de woede. De leegte. De zinneloosheid. Of weerspiegelen ze alleen je eigen innerlijke stem?

Je vermant je. Je hebt besloten. Een wandeling in het park. "Daar knap je van op", zo zei je moeder altijd. Nu zwijgt ze. Haar foto heb je diep in de bureaula weggestopt. Geen levende herinnering is beter dan het grote gemis. Gister heb je de telefoon laten overgaan. Je zus. "Ik ben er niet", dacht je voordat je onder je dekens je hoofd verborg. Waar kwam toen toch de muziek vandaan? Of was het slechts een oud wijsje uit je blijde jeugd?

Buiten is het fris. Je beent met ferme pas naar de overkant. Je kijkt niet om. De buurvrouw zit vast en zeker voor het raam in haar stoel. Met haar priemende oog en altijd op de uitkijk kan ze zo in dienst als je persoonsbeveiliger. Nu naar links. Want zo ben je het gewend. Dan kom je straks van rechts terug terug bij thuis. Het is stil op straat. Iedereen behaaglijk voor het tv-scherm en geen mens van kwade wil. In je hoofd klinkt iets

duidelijker de melodie. Maar tot volle wasdom komt het niet. Wat zingt toch je innerlijke stem?

Daar is het park. Je krijgt een vreemde in het oog. Zijn gelaat staat je aan. Waar ken je hem van? Je graaft diep. Een ambtenaar of een barman? Dat kan toch niet. Op dit uur. In deze straat. Je nadert hem en je ogen priemen dwars door zijn ziel. Onbewogen, vreedzaam. Bij het passeren een vriendelijke knik. Warmte vult je hart. Barmhartigheid. Je hebt er eerder eens over gehoord.

Je kijkt over je schouder en plots herinner je het lievelingslied dat je oude vader op Paasmaandag zong. De klaroenen van de semi-goddelijke Bach zwellen nu aan. Je kan het niet laten. Je zingt uit volle borst: "Bleib bei uns, denn es will Abend werden." (Lucas 24: 13-35)

*Originelle tekst van
Bleib bei uns, denn es will Abend werden*

1. Chor

Bleib bei uns, denn es will Abend
werden, und der Tag hat sich geneiget.

2. Arie (Alt)

Hochgelobter Gottessohn,
lass es dir nicht sein entgegen,
dass wir itzt vor deinem Thron
eine Bitte niederlegen:
Bleib, ach bleibe unser Licht,
weil die Finsternis einbricht.

3. Choral (Sopran)

Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ,
weil es nun Abend worden ist,
dein göttlich Wort, das helle Licht,
lass ja bei uns auslöschen nicht.
In dieser letzt'n betrübten Zeit
verleih uns, Herr, Beständigkeit,
dass wir dein Wort und Sacrament
rein b'halten bis an unser End.

4. Rezitativ (Bass)

Es hat die Dunkelheit
an vielen Orten überhand genommen.
Woher ist aber dieses kommen?
Bloss daher, weil sowohl

die Kleinen als die Grossen
nicht in Gerechtigkeit
vor dir, o Gott, gewandelt
und wider ihre Christenpflicht gehandelt.
Drum hast du auch
den Leuchter umgestossen.

5. Arie (Tenor)

Jesu, lass uns auf dich sehen,
dass wir nicht
auf den Sündenwegen gehen.
Lass das Licht
deines Worts uns helle scheinen
und dich jederzeit treu meinen.

6. Choral

Beweis dein Macht, Herr Jesu Christ,
der du Herr aller Herren bist;
Beschirm dein arme Christenheit,
Dass sie dich lob in Ewigkeit.

*“Met hilarische verhalen en reflecties, is
meestertverteller Ruud Helmink weer in staat om de
nar in ons naar boven te halen. Samen met een goed
glas wijn, kan het nieuwe jaar niet beter van start!”*

Dionysos